

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

D E C I Z I E

cu privire la admiterea recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Domnica Manole împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 2ra-1398/23
NR. PIGD 2-22118732-01-2ra-07092023)*

Stabilirea eronată de către instanțele ierarhic inferioare a cuantumului prejudiciului moral, încasat în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. – P. Harmaniuc
Curtea de Apel Chișinău, jud. – N. Budăi, I. Țurcan, Iu. Cotruță

14 februarie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 11 august 2022, Domnica Manole, reprezentată de avocata Angela Popil, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată (f.d. 3-29, vol. I).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată, a indicat că, în perioada 08 iunie 2016 – 09 august 2019, a fost subiect al cauzei penale nr. 20169242021, pornită prin ordonanța Procurorului General interimar al Republicii Moldova din 08 iunie 2016, fiind învinuită de faptul că, activând în funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău, ar fi comis acțiuni care au subminat autoritatea și prestigiul justiției, discreditând înalta funcție de judecător prin pronunțarea cu bună-știință a unei hotărâri contrare legii.

3. Potrivit ordonanței din 08 iunie 2016 de începere a urmăririi penale, ordonanței din 06 decembrie 2016 și actului de acuzare, reclamantei Domnica Manole i s-a imputat faptul că, la data de 14 aprilie 2016, examinând acțiunea de contencios administrativ, intentată la cererea Grupului de inițiativă privind desfășurarea referendumului republican constituțional împotriva Comisiei Electorale Centrale cu privire la anularea hotărârii nr. 4608 din 30 martie 2016, contrar prevederilor art. 141 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova și art. 157 alin. (2) din Codul electoral, în lipsa unui temei juridic legal, a adoptat, a semnat și pronunțat cu bună-știință hotărârea, în numele legii, prin care a dispus anularea hotărârii nr. 4608 din 30 martie 2016 a Comisiei Electorale Centrale, obligând autoritatea electorală să adopte o hotărâre cu privire la inițierea referendumului republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova.

4. Conform actului de acuzare, s-a menționat că, la 15 aprilie 2016, Comisia Electorală Centrală a declarat recurs împotriva hotărârii din 14 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

5. Prin decizia din 22 aprilie 2016 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarat de Comisia Electorală Centrală, casată hotărârea din 14 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău, adoptată de către judecătorul Domnica Manole și pronunțată o nouă hotărâre, prin care a fost respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Grupul de inițiativă pentru desfășurarea referendumului republican constituțional împotriva Comisiei Electorale Centrale cu privire la anularea hotărârii nr. 4608 din 30 martie 2016.

6. Având la bază raționamentele expuse, acuzarea a considerat că hotărârea emisă de judecătorul Curții de Apel Chișinău, Domnica Manole, a fost adoptată contrar normelor de drept material și circumstanțelor de fapt, reținând că judecătorul Domnica Manole, fiind o persoană cu funcție de demnitate publică, investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției în numele legii, a acționat contrar principiilor puterii judecătorești ce mizează pe apărarea și realizarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, știrbind în așa mod din imaginea autorității puterii judecătorești a Republicii Moldova.

7. Pe cale de consecință, reclamanta a fost învinuită de comiterea infracțiunii prevăzută la art. 307 alin. (1) din Codul penal, adică pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri contrare legii.

8. A menționat că, din lucrările cauzei penale, reflectate inclusiv în sentința din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, la data de 20 aprilie 2018, cauza penală de învinuire a reclamantei a fost transmisă instanței de judecată, pentru examinare în fond.

9. Din sentința din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, rezultă că, prin ordonanța din 04 iulie 2019, acuzatorul de stat a renunțat la învinuirea adusă reclamantei, ordonanța privind renunțarea la învinuire fiind comunicată instanței, urmare a parcurgerii etapei procesuale de cercetare judecătorească, audierea reclamantei și martorilor acuzării.

10. Din motivarea ordonanței privind renunțarea la învinuire mai rezultă că acuzatorul de stat a ajuns la concluzia privind renunțarea la învinuire, deoarece suportul probatoriu acumulat demonstrează elementele de subiect, obiect și latură obiectivă ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 307 alin. (1) din Codul penal, însă nu și latura subiectivă a acțiunilor Domnicăi Manole, adică intenția directă și motivul comiterii infracțiunii.

11. Totodată, acuzatorul de stat a mai reținut că, potrivit prevederilor art. 8 alin. (3) din Codul de procedură penală, concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri, iar toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile prezentului cod, se interpretează în favoarea bănuitalui, învinuitului, inculpatului, iar potrivit art. 114 din Constituția Republicii Moldova, justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești, în condițiile art. 116 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia judecătoria instanțelor judecătorești fiind independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

12. În argumentarea soluției cuprinse în ordonanța din 04 iulie 2019, acuzatorul de stat a relevat și prevederile art. 1 alin. (4) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, conform cărora judecătorii iau decizii în mod independent și imparțial și acționează fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, inclusiv judiciare, precum a amintit și jurisprudența Curții Constituționale, care statuează că nu poate fi antrenată răspunderea penală a unui judecător pentru modul de interpretare a legii, apreciere a faptelor sau evaluare a probelor, cu excepția cazurilor de rea-credință, fiind stabilit că judecătorii din cadrul judecătoriilor, curților de apel și Curții Supreme de Justiție, pot fi trași la răspundere penală în temeiul art. 307 din Codul Penal, doar în cazul în care este probată indubitabil, dincolo de orice îndoială rezonabilă, intenția directă în pronunțarea unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii.

13. După cum derivă nemijlocit din argumentarea sentinței din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, instanța de judecată a dispus achitarea Domnicăi Manole, urmare a renunțării integrale a acuzării de stat la învinuirea formulată inițial, invocând că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

14. Reclamanta a precizat că, parcurgând lucrările cauzei penale desfășurate în privința dânzei, descrise cu lux de amănunte în sentința din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, devenită definitivă și irevocabilă la 26 august 2019, a formulat prezenta acțiune în desdăunare îndreptată împotriva statului, pentru compensarea prejudiciului moral cauzat urmare a celor peste trei ani de aflare sub învinuire și supunere a judecății pentru o faptă care, de altfel, nu conține elementele unei infracțiuni.

15. Or, odată cu pornirea procesului penal, prin emiterea ordonanței Procurorului General interimar al Republicii Moldova din 08 iunie 2016, prin acțiunile întreprinse în cadrul cauzei penale, reclamanta a fost supusă unei persecuții fără precedent pentru deciziile adoptate în calitate de judecător al Curții de Apel Chișinău.

16. Astfel, în perioada anilor 2016-2019, pe parcursul urmăririi penale și judecării cauzei, reclamanta a fost supusă mai multor acțiuni ilegale ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată, fiind trasă ilegal la răspundere penală, motiv pentru care a avut de suferit din punct de vedere moral, psihic și reputațional.

17. Prin investigarea sa în calitate de bănuît și, ulterior, în calitate de învinuit, atât la faza de urmărire penală, chemarea publică la acțiunile procedurale în calitate de bănuît și învinuit, aducerea reclamantei în fața judecății, în calitate de inculpată, cercetarea cauzei penale de către instanță, cu punerea reclamantei în situația de a-și justifica intima convingere, transpusă în considerentele hotărârii Curții de Apel Chișinău, adoptate la 14 aprilie 2016, cu renunțarea ulterioară la acuzații în modul și prin argumentarea care s-a făcut, i-a fost cauzat un prejudiciu moral, pe care reclamanta l-a estimat la suma de 1 000 000 lei.

18. În susținerea opiniei sale, reclamanta a detaliat că ținerea persoanei sub suspiciunea de comitere a unei infracțiuni este o acțiune de tragere a persoanei la răspundere penală, or, în acest sens, s-a expus și Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 26/2010, în care, *inter alia*, s-a constatat că recunoașterea calității de bănuít presupune nu numai drepturi procesuale, dar și restrângerea drepturilor constituționale legate de libertatea persoanei, dreptul la libera circulație ș.a. Și în cazul recunoașterii calității de bănuít, pe cel de-al treilea temei – prin ordonanță, persoana este supusă unor restrângeri, manifestate prin imposibilitatea legalizării unor acte (*e.g.* de identitate), consemnarea faptului respectiv în cazierul judiciar, în cazul când persoana este nevinovată, suferința psihologică, cauzată de suspectarea de comiterea unei infracțiuni, atitudinea societății, a victimei ș.a.

19. Potrivit reclamantei, deși prezenta acțiune nu are ca obiect revendicarea prejudiciului material, dânsa a avut de suferit, iar una dintre consecințele nereparate fiind demiterea din funcția deținută de judecător, or, demiterea a avut loc în perioada desfășurării urmăririi penale și judecării cauzei, perioadă în care onoarea și reputația profesională i-a fost afectată semnificativ, iar repunerea în drepturi a reclamantei, conform prevederilor legale la acea perioadă, fiind imposibilă.

20. Odată cu înlăturarea reclamantei din funcția de judecător, aceasta a fost pusă în situația de imposibilitate de a se bucura de reușita și succesele sale profesionale – o componentă determinantă în ascensiunea oricărui profesionist, în special a celor din profesiile juridice, care se afirmă în timp pe măsură ce se realizează în cadrul activității desfășurate.

21. Reclamanta a subliniat că, pornind de la argumentarea invocată de către acuzare în actul de renunțare la învinuire, reclamantei ilegal i-a fost incriminată comiterea infracțiunii prevăzută la art. 307 alin. (1) din Codul penal, iar pentru a se ajunge la concluzia de lipsă a elementelor infracțiunii în acțiunile reclamantei, a fost necesară o perioadă de trei ani, perioadă în care reclamanta s-a aflat într-o continuă stare alarmantă și de stres, fiind neglijată în mediul său profesional de către colegi și colectivul de muncă, iar în cel public fiind tratată cu dispreț de către societate, în virtutea caracterului infracțiunii de care a fost acuzată că ar fi comis-o și contextul social în care se afla întreg sistemul de justiție, precum și în cel privat și familial.

22. Astfel, extensiunea acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală și al procuraturii în raport cu reclamanta, se cristalizează în două aspecte esențiale: (i) cauzarea prejudiciului moral și (ii) daune aduse reputației profesionale.

23. Determinarea lezării onoarei, demnității și reputației profesionale se bazează pe noțiunea de încălcare a principiilor morale ale societății, iar, situația de față, această încălcare s-a produs prin învinuirea fără temei a reclamantei în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 307 alin. (1) din Codul penal, precum și cu persecutarea acesteia, pe calea urmăririi penale, apoi prin instrumentarea defectuoasă a dosarului penal în privința sa.

24. A mai indicat că, în societate, cultura constituțională înrădăcinează dezideratele statului de drept și ale justiției în vederea realizării idealurilor societății, iar în sistemul acesta de valori, percepția și așteptările societății sunt foarte înalte îndeosebi față de judecători, care trebuie să își exercite funcția în mod independent, fără influențe externe, sugestii, presiuni, amenințări și fără vreun amestec, direct sau indirect, indiferent de la cine ar proveni și sub ce motiv.

25. Pe această cale, învinuirea adusă a poziționat reclamanta în contrarietatea acestor deziderate, or, anume prin aceasta s-a produs încălcarea principiilor morale ale societății, care și permit constatarea existenței unui prejudiciu moral.

26. A relevat că, până la momentul inițierii urmăririi penale, reclamanta se bucura de o reputație ireproșabilă, probată prin avansarea sa atât în cariera de judecător, cât și prin obținerea calificativelor maxime la evaluarea performanțelor sale de către Consiliul Superior al Magistraturii.

27. Cariera profesională și onoarea de care se bucura reclamanta în rândul magistraților a fost consolidată și de activitățile sale academice, care, în mod similar, sunt condiționate prin manifestarea unui nivel de cunoaștere avansat al materiei, precum și diligența în respectarea eticii și deontologiei.

28. A susținut că și-a început activitatea în calitate de consultant în cadrul Curții Supreme de Justiție, unde a activat în perioada anilor 1985-1990, ulterior fiind promovată în funcția de judecător la Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău, unde a activat în perioada 1990-2004.

29. Prin ascensiune, a devenit judecător la Curtea de Apel Chișinău, funcție pe care a deținut-o în perioada 2005-2017, a obținut calificativul „Excelent”, acordat prin Hotărârea Colegiului de Evaluare a Performanțelor Judecătorilor a Consiliului Superior al Magistraturii nr. 54/6 din 20 noiembrie 2015, precum și punctajul maxim de 100 de puncte, obținut prin Hotărârea Colegiului pentru Selecția și Cariera Judecătorilor nr. 146/16 din 10 decembrie 2015.

30. La 07 februarie 2012, Consiliul Superior al Magistraturii, i-a acordat reclamantei Diplomă de onoare pentru succese obținute în înfăptuirea justiției și atitudine conștiincioasă față de obligațiunile de serviciu, iar pentru activitatea sa prodigioasă și îndelungată de 25 de ani în funcția de judecător, dar și pentru comportament ireproșabil, prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii din 29 septembrie 2015, a fost decorată cu titlul onorific de „Veteran al sistemului judiciar”.

31. A mai indicat că dânsa a ocupat funcția academică de lector în cadrul Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova (2015-2016), formator la Institutul Național al Justiției (2011-2017), formator pentru Consiliul Europei (2012-2016), vicepreședinte al pilonului I al Strategiei implementării reformelor în sectorul judecătoresc (2011-2014), vicepreședinte al Colegiului Disciplinar al Consiliului Superior al Magistraturii (2014-2017).

32. În așa mod, ascensiunea în carieră și consolidarea onoarei, demnității și reputației profesionale a reclamantei a cunoscut o evoluție constantă până în anul 2017, această evoluție fiind întreruptă nejustificat, drept consecință a intentării și instrumentării ilegale a dosarului penal în privința sa.

33. A evidențiat și faptul că demnitatea include în sine conștientizarea de către reclamantă a valorii sale abstracte și concret-sociale, precum și a valorii grupului profesional-social din care face parte. Or prin crearea acestei situații devolutive și injuste, demnitatea reclamantei a fost lezată substanțial prin faptul că a fost înlăturată de la activitatea sa profesională, fapt ce nu i-a permis să-și cizeleze calitățile profesionale, influențând astfel aprecierea sa în calitate de justițiar, membru al societății și nu în ultim rând, ca persoană.

34. Lezarea onoarei s-a manifestat și prin faptul că reclamanta a simțit modificarea opiniei publice în raport cu propria persoană, iar în momentul în care despre o persoană se răspândesc informații false și pătinoare, aprecierea socială a personalității se schimbă și persoanei i se aduc prejudicii pe nedrept. Astfel, momentul în care aprecierea socială a reclamantei a fost alterată este momentul în care procuratura a inițiat procesul penal în privința sa, eminamente prin instrumentarea unui dosar vădit ilegal, la care procurorul ulterior a renunțat.

35. A accentuat că i-a fost adus un prejudiciu moral considerabil, mai ales având în vedere statutul pe care îl are judecătorul în societate, precum și având în vedere importanța cauzei asupra căreia s-a expus în această calitate, or, viciile acumulate în procesul penal iar, ulterior, în cadrul acțiunilor în fața justiției, au perpetuat narațiunea negativă față de personalitatea reclamantei.

36. Plasarea subiectului activității profesionale în spectrul subiectelor de interes național, cu ulterioara consecință a inițierii acțiunilor de urmărire penală împotriva reclamantei, constituie o ingerință esențială asupra onoarei și demnității sale, fiind evidențiată și comunicarea despre mediatizarea dosarului penal în cadrul articolului Ziarului de Gardă din 06 iunie 2016, de pe pagina web www.zdg.md și a articolului de pe pagina www.jurnal.md din 06 mai 2016.

37. În același timp, acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penale și ale procuraturii au afectat semnificativ starea psihică a reclamantei, iar din lipsa instrumentelor legale de a contracara aceste ilegalități, reclamanta, în expunerile sale publice defensive, era văzută într-o stare emoțională profundă, cu ochii în lacrimi, expunerile sale fiind făcute într-un timbru de voce tremurândă.

38. Reclamanta a specificat că imaginile foto și video în care reclamanta manifesta această stare erau utilizate atât în cadrul reportajelor de televiziune, cât și în articolele din presă, creând astfel o ingerință nu doar la starea și sănătatea psihică a reclamantei, dar și o lezare a onoarei și demnității acesteia, prin atribuirea unei imagini impropriei personalității sale.

39. A susținut că cele menționate supra se probează suplimentar prin imaginile fotografice, difuzate de Ziarul de Gardă, TVR Moldova la 25 iunie 2016, portalul anticoruptie.md la 22 iunie 2016, NIT la 28 iulie 2017, precum și cele video difuzate de Jurnal TV la 23 aprilie 2018.

40. Totodată, a afirmat că există o legătură cauzală definită între acțiunile organelor de urmărire penală și ale procuraturii, în cadrul dosarului instrumentat și consecințele care s-au materializat în discreditarea nejustificată a reclamantei în fața opiniei publice, iar în comunicarea publică, organele de urmărire penală și procuratura, cu referire la cazul reclamantei, au făcut abstracție de principiul prezumției nevinovăției.

41. În motivarea inițierii urmăririi penale împotriva reclamantei, Procurorul General interimar a expus public că ar fi ceva la mijloc și că hotărârea pronunțată de către reclamantă a fost adoptată cu rea-credință, urmând ca aceasta să aibă o calitate procesuală, pentru a putea fi audiată.

42. În opinia reclamantei, prezumția de nevinovăție poate fi încălcată nu numai de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice, or, CtEDO interzice orice declarație a unui funcționar public referitoare la anchetele penale în curs, care ar încuraja publicul să creadă că suspectul este vinovat și ar prejudicia aprecierea faptelor de către autoritatea judiciară.

43. Astfel, expunerile persoanelor publice menționate au transmis un mesaj punitiv față de activitatea judecătorilor și implicit a reclamantei, care prezumă o sancțiune pentru uzarea independenței și propriei aprecieri în limitele cadrului legal. Imixtiunea externă în activitatea reclamantei, eminate a luat forma unei ingerințe la onoarea și demnitatea sa prin faptul atribuirii caracterului finit și rezolutoriu al pretinselor acțiuni ilegale ale acesteia, în contextul în care persoana încă nu a fost judecată, iar vinovăția sa nu a fost stabilită de o instanță de judecată, or, în confirmarea celor menționate vine expunerea Procurorului General interimar, publicată în Ziarul de Gardă în articolul din 06 iunie 2016.

44. În rezultatul acțiunilor ilegale ale procuraturii, precum și a comunicării deficitare în opinia publică, s-a proliferat dezideratul fals și defăimător, potrivit căruia reclamanta, în exercitarea funcției de judecător, este o persoană care a atentat la orânduirea constituțională a țării, a încălcat acte normativ-juridice și a neglijat normele morale ale societății.

45. A mai notat că imixtiunea lacunară a procuraturii în activitatea de judecător a reclamantei a perpetuat narațiunea falsă și defăimătoare, precum că aceasta este angajată politic, sfidând astfel principiul independenței judecătorului, consfințit de lege, fapt care reiese din articolul publicat pe pagina web www.point.md la 31 mai 2016 și extrasul din discursul Procurorului General interimar din articolul Ziarului de Gardă din 06 iunie 2016. Or, declarațiile menționate sunt în contradicție cu principiile de activitate ale unui judecător, care este chemat să își exercite funcția de înfăptuire a justiției, în mod independent, pe baza propriei aprecieri a faptelor și în concordanță cu spiritul legii, fără influențe externe, sugestii, presiuni, amenințări și fără vreun amestec, direct sau indirect, indiferent de la cine ar proveni și sub ce motiv. Deși într-o societate democratică comentariile severe din presă sunt uneori inevitabile în cauzele care prezintă interes pentru public, o campanie de presă poate să aducă atingere echității unui

proces, influențând opinia publică și, în consecință, jurații, care trebuie să se pronunțe cu privire la vinovăția acuzatului.

46. Suplimentar, a relevat că, în urma inițierii urmăririi penale în privința reclamantei, au fost distribuite multiple informații care perpetuau ingerința originară, precum articolul de pe www.anticoruptie.md din 30 mai 2016, intitulat „*Judecătoria Domnica Manole riscă dosar penal pentru că a obligat CEC să desfășoare referendumul privind alegerea președintelui țării de către popor*”.

47. Prin urmare, campania de presă care s-a declanșat în urma acțiunilor nelegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii a provocat reclamantei un sentiment de anxietate, stres și neliniște, iar perturbarea vieții sale s-a manifestat prin starea permanentă de disconfort și retrăire, precum și faptul că reclamanta a fost privată de posibilitatea de a continua modul obișnuit de trai, simțindu-se totodată și incapabilă de a se bucura în modul cuvenit de garanțiile prescrise de lege.

48. În percepția reclamantei, opinia publică a fost semnalată prin intermediul surselor media, iar în rezultatul acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, a fost amenințată și intimidată. Totodată, dânsa a semnalat faptul că a fost supusă încercărilor de intimidare, atât ea, cât și familia sa, iar mai mulți avocați ar fi fost forțați să depună mărturii împotriva sa.

49. Drept urmare a inițierii procesului penal în privința reclamantei a fost posibilă, în expunerea publică, punerea la îndoială a capacității sale profesionale, precum și aprecierea negativă și injustă a capacității străduinței sale, or, acestea constituie premise esențiale ale exercitării corecte a atribuțiilor judiciare și sunt în disonanță cu activitatea ireproșabilă avută până la acel moment.

50. A menționat că ingerința se manifestă și prin răspândirea informațiilor care pun la dubiu competența profesională a reclamantei de către persoane publice, fapt evidențiat în conținutul articolului publicat de Ziarul de Gardă la 06 iunie 2016. Diminuarea reputației are loc atunci când părerea publică față de meritele victimei este considerabil redusă și diminuată, iar în cazul reclamantei, acestea au survenit pe cale de consecință, fiind astfel pusă la serioasă îndoială reputația profesională a reclamantei.

51. Aspectul privind diminuarea reputației urmează a fi examinat în coroborare cu cel de pierdere de oportunitate, care survine atunci când victima nu poate obține un beneficiu ca urmare a încălcării, beneficiu care cu siguranță ar fi fost obținut în cazul în care încălcarea nu survenea.

52. În vederea evidențierii diminuării reputației, precum și a pierderii oportunităților, a invocat Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 450/21 din 04 iunie 2017 cu privire la examinarea în ședință închisă sau publică a avizului consultativ pe marginea verificării unui judecător și avizul consultativ propriu-zis al Serviciului de Informații și Securitate din 19 august 2016, unde este arătat că, în rezultatul măsurilor desfășurate, ar fi fost obținute date cu privire la nerespectarea legislației sau factori de risc în activitatea judecătorului în cauză, precum și avizul repetat al Serviciului Informații și Securitate din 09 decembrie

2016, unde este făcută referire la prezența factorilor de risc în activitatea reclamantei, în calitatea sa de judecător.

53. Reclamanta a mai precizat și faptul că deși avizele nominalizate au fost invalidate de către Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 32/2017, pe calea ridicării excepției de neconstituționalitate și, subsecvent, declararea neconstituționalității prevederilor ce vizează verificarea judecătorilor de către Serviciul de Informații și Securitate, acestea și-au produs efectul negativ asupra reputației profesionale a reclamantei, prin pierderea funcției de judecător odată cu emiterea Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 451/21 din 04 iulie 2017, prin care s-a propus președintelui țării demiterea reclamantei din funcția de judecător și care a rămas în vigoare.

54. Pe lângă consecințele evidențiate anterior, diminuarea reputației reclamantei a avut loc și prin difuzarea opiniei publice a informațiilor cu referire la avizele Serviciului de Informații și Securitate, bunăoară, în articolele din 02 noiembrie 2016 de pagina web www.anticoruptie.md și www.jurnal.md, în care, pe lângă faptul că a fost publicat avizul consultativ integral, a mai fost menționat că reclamanta nu ar fi respectat legislația, prin pronunțarea cu bună-știință a unei hotărâri care contravine legii.

55. Reclamanta a notat că, potrivit jurisprudenței CtEDO, persoanele notorii, cărora li s-au adus grave atingeri reputației în urma realizării urmărilor penale și aplicării sancțiunii față de acestea, urmează a fi repuse în drepturi.

56. Ulterior, a punctat că la data de 12 iulie 2017, Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova a emis o declarație, prin intermediul și la solicitarea Jurnal TV, care vine să susțină dezideratul existenței ingerințelor la reputația reclamantei, precum și pierderea oportunității de către aceasta.

57. Deopotrivă, și Comitetul pentru Afaceri Juridice și Drepturile Omului al Adunării Parlamentare al Consiliului Europei, prin memorandumul din 03 octombrie 2019, a făcut referință la cazul reclamantei, pe care l-a calificat drept un exemplu izbitor de persecutare politică a unui judecător.

58. Infraacțiunea imputată reclamantei este prevăzută de art. 307 alin. (1) din Codul penal și presupune pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii, faptă care se pedepsește cu amendă în sumă de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, pe un termen de până la 5 ani.

59. Reclamanta a accentuat că, raportată la speța dedusă judecății, gravitatea infracțiunii prevăzută la art. 307 din Codul penal nu se măsoară doar preponderent prin prisma gravității sancțiunii pentru comiterea acesteia, ci urmează a fi măsurată prin impactul constatării comiterii acestei infracțiuni de către un judecător în exercitarea atribuțiilor inerente funcției deținute – îndeplinirea actului de justiție. Or, acuzarea unui judecător de comiterea infracțiunii prevăzută la art. 307 din Codul penal, pentru simplul motiv că un act judecătoresc pronunțat de către ultimul într-o cauză a fost casat de o instanță superioară, nu poate fi

admisă în situația în care legea prevede posibilitatea casării actelor judecătorești, în cadrul procedurii de control judecătoresc superior.

60. Incriminarea unui judecător prin prisma adoptării unei hotărâri nelegale poate fi acceptată atunci când judecătorul nu poate în niciun fel motiva propria convingere și concluzia tranșată în actul judecătoresc constatată a fi ilegal, însă judecătorul vizat nu va putea fi tras la răspundere penală pentru pronunțarea unei hotărâri judecătorești, bazată pe propria convingere motivată.

61. Gravitatea infracțiunii prevăzută la art. 307 din Codul penal se manifestă prin impactul acesteia asupra calității actului de justiție, atunci când acuzațiile aduse sunt susținute prin probatoriu îndubitabil.

62. Odată cu pornirea procesului penal, prin emiterea ordonanței Procurorului General interimar al Republicii Moldova din 08 iunie 2016, reclamanta a fost supusă unei persecuții fără precedent pentru deciziile adoptate în calitate sa de judecător în cadrul Curții de Apel Chișinău.

63. În detrimentul raționamentelor juridice, reclamanta a fost trasă ilegal la răspundere penală, iar această ilegalitate a generat mai multe consecințe previzibile și eminamente nefaste pentru reclamantă, sub multitudinea aspectelor lezării drepturilor sale, examinate și probate în prezenta acțiune.

64. Reclamanta a ținut să precizeze că puterea judecătorească este unul dintre cei trei piloni fundamentali ai statului democratic modern, având o pondere egală ca importanță, iar pentru a-și putea îndeplini îndatoririle pe care le are, puterea judecătorească trebuie să fie independentă față de puterea legislativă și cea executivă, fapt care implică libertate față de orice influență care poate fi exercitată de acestea.

65. Având în vedere personalitatea notorie a reclamantei atât în Republica Moldova, cât și peste hotarele acesteia, informația despre învinuirea acesteia s-a răspândit într-un spectru nelimitat și nedeterminat, care depășește auditoriul național, or, din probele administrate la acțiune rezultă că asupra acțiunilor ilegale întreprinse împotriva reclamantei, s-au expus organisme și entități internaționale.

66. După cum rezultă din sentința din 09 august 2016 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, urmărirea penală împotriva reclamantei a fost inițiată la 08 iunie 2016 și finalizată prin pronunțarea sentinței de achitare, având în vedere renunțarea la învinuire, materializată prin ordonanța din 04 iulie 2019.

67. În conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale, judecătorul, în calitate de deținător al puterii judecătorești, trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență, în raport cu toate constrângerile, forțele de natură socială, economică sau politică și chiar în raport cu alți judecători sau administrația judecătorească.

68. Or, sub aspect procedural, prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, reclamantei i-au fost lezate și restrânse nejustificat dreptul la viață privată, precum și dreptul la un proces echitabil, iar urmare a acestor acțiuni, s-au adus serioase atingeri onoarei, demnității și reputației

profesionale. Probatoriul administrat demonstrează că în urma persecutării reclamantei, acestea i-au fost cauzate suferințe psihice considerabile, fiind supusă încercărilor de intimidare atât personal, cât și familia sa.

69. În opinia reclamantei, o condiție adiacentă, dar la fel de importantă în determinarea prejudiciului cauzat, o constituie și extinderea calitativă și cantitativă a informațiilor aferente acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și procuraturii.

70. A conchis că lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale a reclamantei, în urma acțiunilor subversive în cadrul cauzei penale, s-au produs în primul rând prin faptul că aceste informații au fost răspândite pe larg în spațiul public, fapt care a atras inițierea unei campanii masive de linșaj public.

71. În drept, reclamanta Domnica Manole, reprezentată de avocata Angela Popil, și-a întemeiat pretențiile prin prisma prevederilor art. 2 alin. (1), art. 3 alin. (1) lit. a), alin. (2), art. 6 lit. a), art. 10, 11 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 66 alin. (3), art. 219 alin. (2) pct. 4) din Codul de procedură penală, art. 2007 alin. (1) lit. a), art. 2036 alin. (1), art. 2037 alin. (1), (2) din Codul civil, art. 80, 81, 82, 94 alin. (1), art. 96 alin. (1), art. 166, 176 din Codul de procedură civilă.

72. Reclamanta Domnica Manole, reprezentată de avocata Angela Popil, a solicitat admiterea acțiunii, încasarea din contul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul său a prejudiciului moral, în mărime de 1 000 000 (un milion) de lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

73. La 17 decembrie 2022, Domnica Manole, reprezentată de avocata Angela Popil, a depus cerere de concretizare a pretențiilor, prin care a solicitat, suplimentar, cerințelor revendicate inițial, încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul său a cheltuielilor de judecare a cauzei, în mărime de 5 000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică (f.d. 177-178, vol. I).

74. Prin hotărârea din 08 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Domnicăi Manole, suma de 800 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, urmare a tragerii ilegale la răspundere penală în temeiul art. 307 alin. (1) din Codul penal, acțiuni soldate cu achitarea Domnicăi Manole prin sentința din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, definitivă și irevocabilă din 26 august 2019, de învinuirea adusă în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (1) din Codul penal, urmare a renunțării acuzatorului de stat la învinuire în ședința de judecată. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Domnicăi Manole, proporțional pretențiilor admise din acțiune, suma de 4 500 de lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență

juridică suportate la examinarea prezentei cauze civile. În rest, cererea de chemare în judecată, în partea compensării excedentului prejudiciului moral, precum și în partea încasării sumei ce depășește quantumul cheltuielilor de asistență juridică acordate reclamantei în prezentul proces, a fost respinsă, ca neîntemeiată (f.d. 200, 208-224, vol. I).

75. La 09 februarie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 08 februarie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (f.d. 205, vol. I), iar la 29 mai 2023, a fost prezentat apelul motivat, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea parțială a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri în sensul diminuării quantumului prejudiciului moral (f.d. 7-14, vol. II).

76. La 15 februarie 2023, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 08 februarie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (f.d. 207, vol. I), iar la 23 mai 2023, a fost prezentat apelul motivat, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care să fie admise parțial pretențiile înaintate de reclamantă, cu determinarea proporțională a prejudiciului moral, în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului adus (f.d. 1-6, vol. II).

77. Prin decizia din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse cererile de apel depuse de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Procuratura Generală a Republicii Moldova și menținută hotărârea din 08 februarie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (f.d. 34, 35-60, vol. II).

78. La 07 septembrie 2023, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri, în sensul diminuării quantumului prejudiciului încasat (f.d. 64-70, vol. II).

79. În motivarea recursului, a indicat că interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție, precum și că decizia contestată se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

80. În opinia recurente, suma încasată de către instanțele de judecată inferioare, cu titlu de prejudiciu moral, în quantum de 800 000 de lei, reprezintă o sumă excesivă și neîntemeiată în raport cu criteriile stabilite la caz, precum și cu principiul general al echității.

81. A menționat că, luând în considerare suferințele psihice suportate de către reclamantă în legătură cu declanșarea urmăririi penale și expedierea cauzei penale în instanța de judecată, intensitatea trăirilor negative și disconfortul suportat odată cu supunerea acesteia urmăririi penale, compensația bănească în mărime de 800 000 de lei este una disproporționată realităților economice și sociale ale Republicii Moldova, or, Domnica Manole a fost învinuită de săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave și în privința acesteia nu au fost aplicate măsuri preventive.

82. Corespunzător, la aprecierea cuantumului prejudiciului moral, instanța de apel a ținut cont, în principal, de durata procedurii și de impactul pe care l-au avut aceste proceduri pentru partea reclamantă, or, cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu și, totodată, nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, făcând trimitere la prevederile art. 11 alin. (3) din Legea nr. 1545/1998.

83. La 11 septembrie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri, în sensul diminuării cuantumului prejudiciului moral încasat (f.d. 71-76, vol. II).

84. În motivarea recursului, a invocat prevederile art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, și anume că decizia contestată este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

85. Totodată, a indicat că instanța de apel, la adoptarea soluției sale, a interpretat eronat normele de drept material ce țin de repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în condițiile în care s-a realizat o evaluare exagerată privind cuantumul prejudiciului moral, în coraport cu ansamblul de circumstanțe ale cauzei.

86. Cu referire la criteriul duratei urmăririi penale și examinării cauzei penale în instanța de judecată, a notat că reclamanta nu poate pretinde durata nerezonabilă a acestor proceduri, or, legislația națională prevede un mecanism legislativ de constatare a caracterului duratei procedurilor și eventualitatea compensării prejudiciului moral în acest sens, și anume Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, drept de care reclamanta nu a făcut uz.

87. În ceea ce ține de natura dreptului personal lezat, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, dar și măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate, a precizat că reclamanta nu a prezentat probe concludente prin care ar justifica faptul că, urmare a intentării dosarului penal, reputația sa profesională a fost știrbită, legătura de cauzalitate nefiind probată.

88. În plus, a relevat și faptul că în privința Domnicăi Manole nu au fost aplicate anumite măsuri privative de libertate, precum și faptul că în privința sa a fost emisă o sentință de achitare de către instanța de fond, în primul set de proceduri judiciare, aceasta nefiind contestată.

89. În opinia recurentului, circumstanțele respective urmează a fi luate în considerare de către instanța de judecată la aprecierea cuantumului prejudiciului moral acordat.

90. În continuare, a accentuat că suma dispusă spre încasare cu titlu de prejudiciu moral este una contrară practicii instanțelor judecătorești naționale,

precum și este inechitabilă în raport cu suferințele suportate, prin prisma art. 11 alin. (3) din Legea nr. 1545/1998.

91. La 14 septembrie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus supliment la cererea de recurs depusă la 11 septembrie 2023 împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri, în sensul diminuării cuantumului prejudiciului moral sau, după caz, remiterea cauzei spre rejudecare, într-o altă instanță de judecată, echivalentă în grad cu Curtea de Apel Chișinău (f. d. 85-89, vol. II).

92. În susținerea suplimentului, a reiterat că, în litigiul dedus judecății, aprecierea prejudiciului moral nu s-a efectuat în concordanță cu criteriile legale de determinare a mărimii despăgubirii.

93. Într-o altă ordine de idei, a obiectat că, contrar obligației de imparțialitate și obiectivitate prevăzute de art. 26 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța de apel a admis examinarea prezentei cauze, în pofida faptului că Domnica Manole a activat la Curtea de Apel Chișinău și a fost membră al aceleiași complet de judecată cu judecătorul Iurie Cotruță, care a participat la emiterea deciziei contestate.

94. Cu referire la aspectul ce ține de compensarea cheltuielilor de asistență juridică, a indicat că reclamanta nu a prezentat decât factura serviciilor de asistență juridică, or, aceasta urma să justifice cheltuielile de asistență juridică solicitate din dări de seamă ale avocatului cu privire la munca prestată și justificarea onorariului global sau per oră perceput de către avocat.

95. La 21 mai 2024, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus supliment la cererea de recurs depusă la 11 septembrie 2023 împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri, în sensul diminuării cuantumului prejudiciului moral sau, după caz, remiterea cauzei spre rejudecare, într-o altă instanță de judecată, echivalentă în grad cu Curtea de Apel Chișinău (f.d. 85-89, vol. II).

96. În susținerea suplimentului, a reiterat că în privința Domnicăi Manole nu au fost aplicate măsuri procesuală de constrângere, restrictive de drepturi și libertăți. Mai mult, în cursul procesului penal, drepturile Domnicăi Manole au fost respectate cu strictețe de către organul de urmărire penală, nefiind stabilit contrariul.

97. Într-o altă ordine de idei, a notat că, prin implicarea în cadrul alegerilor parlamentare din februarie 2019 și prin faptul candidării din partea blocului electoral „ACUM”, Domnica Manole a desfășurat o activitate politică, acest lucru fiind discutat de către publicul larg, în mod similar precum a fost discutată în societate și mediatizată urmărirea penală în privința dânsei.

98. Prin încheierea din 18 octombrie 2023 a Curții Supreme de Justiție, s-a expediat în adresa intimaților, Domnica Manole, Procuratura Generală a

Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, copia recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a comunicat dreptul de depunere, în termen de până la o lună, a referinței, cu expunerea asupra obiecțiilor materiale și procedurale invocate în cererile de recurs (f.d. 96, vol. II).

99. Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursului, în adresa Curții Supreme de Justiție referințe nu au parvenit.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

100. Prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

101. Art. XI alin. (1) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție):

„(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct.1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 1 septembrie 2023.”

102. Din sensul normei de drept enunțate, rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

103. În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursurilor depuse de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, va fi examinată prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

104. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

105. Art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)-f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

106. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

107. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

108. Art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept:

e) să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.”

109. Art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

110. Art. 2 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„(2) Acțiunile ilicite sunt acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).”

111. Art. 3 alin. (1) lit. a), b) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității.”

112. Art. 6 lit. a), b) din Legea nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.”

113. Art. 11 alin. (1)-(3) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998:

„(1) Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;

b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;

c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;

d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;

e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;

f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;

g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;

h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

(2) Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală.

(3) În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.”

114. Art. 2007 alin. (1) lit. a) din Codul civil:

„(1) Prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri:

a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea.”

115. Art. 2037 alin. (1)-(3) din Codul civil:

„(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

116. Referitor la termenul de declarare a recursurilor, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că recurenții s-au conformat prevederilor art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, indicat la pct. 103 și au depus în termen recursurile, or, copia deciziei motivate din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată recurenților, în mod electronic, la 12 iulie 2023, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică (f.d. 61, vol. II), iar cererile de recurs au fost depuse la 07 septembrie 2023 și, respectiv, 11 septembrie 2023 (f.d. 64, 71, vol. II).

117. Examinând admisibilitatea recursurilor, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, sunt admisibile.

118. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, în special art. 445 alin. (1) lit. e), art. 432 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, enunțate la pct. 105, 108 din prezenta decizie, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile urmează a fi admise, cu modificarea deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 08 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea cuantumului sumei dispuse spre încasare cu titlu de prejudiciu moral, din motivele ce succed.

119. Din criticile formulate în cererile de recurs de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Procuratura Generală a Republicii Moldova, Completul de judecată relevă că recurenții solicită casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, doar în partea cuantumului sumei dispuse spre încasare cu titlu de prejudiciu moral. Din acest motiv, prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, indicat la pct. 107, Completul de judecată urmează să verifice temeinicia deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău doar în partea contestată, fără a depăși limitele invocate în recurs.

120. Recapitulând esența litigiului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că reclamanta Domnica Manole, reprezentată de avocata Angela Popil, înaintând acțiunea împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a solicitat încasarea din contul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul său a prejudiciului moral, în mărime de 1 000 000 (un milion) de lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată (f.d. 3-29, vol. I).

121. Ulterior, la 17 decembrie 2022, Domnica Manole, reprezentată de avocata Angela Popil, a depus cerere de concretizare a pretențiilor, prin care a solicitat, suplimentar, cerințelor revendicate inițial, încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul său a cheltuielilor de judecare a cauzei, în mărime de 5 000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică (f.d. 177-178, vol. I).

122. Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță (i) a admis parțial acțiunea, a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Domnicăi Manole, suma de 800 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de

urmărire penală și ale procuraturii, urmare a tragerii ilegale la răspundere penală în temeiul art. 307 alin. (1) din Codul penal, acțiuni soldate cu achitarea Domnicăi Manole prin sentința din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, definitivă și irevocabilă din 26 august 2019, de învinuirea adusă în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (1) din Codul penal, urmare a renunțării acuzatorului de stat la învinuire în ședința de judecată; (ii) a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Domnicăi Manole, proporțional pretențiilor admise din acțiune, suma de 4 500 de lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică suportate la examinarea prezentei cauze civile; (iii) în rest, a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată, în partea compensării excedentului prejudiciului moral, precum și în partea încasării sumei ce depășește cuantumul cheltuielilor de asistență juridică acordate reclamantei în prezentul proces (f.d. 200, 208-224, vol. I).

123. Judecând apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Procuratura Generală a Republicii Moldova, instanța de apel a respins cererile de apel și a menținut hotărârea primei instanțe (f.d. 34, 35-60, vol. II).

124. Ținând cont de limitele judecării apelului, consfințite în norma indicată la pct. 109 din prezenta decizie, precum și având în vedere specificul obiectului acțiunii în cauză, se va remarca că în scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei hotărârii contestate, instanța de apel avea obligația de a pătrunde în esența criticilor aduse de către apelanții Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, în dezacordul cu hotărârea primei instanțe și de a se expune pe marginea tuturor motivelor invocate de acesta.

125. Astfel, Completul de judecată constată că, în argumentarea soluției adoptate, instanțele de judecată ierarhic inferioare au constatat că din materialul probator anexat la actele cauzei, se denotă incontestabil faptul că reclamantei Domnica Manole i-au fost cauzate suferințele psihice, prin faptul că a fost învinuită pentru săvârșirea unei infracțiuni pe care nu a comis-o.

126. De altfel, suferințele psihice suportate de reclamanta Domnica Manole se manifestă și prin faptul că a suferit un anumit volum de stres și frustrare pe parcursul desfășurării urmăririi penale și pe parcursul examinării cauzei penale proprii.

127. Instanțele de judecată și-au fundamentat raționamentele care au stat la baza emiterii soluției prin raportare la criteriile referitoare la consecințele suferite pe plan psihic, și anume gravitatea și caracterul acestora, sentimentul de afectare a personalității morale.

128. Prin urmare, ținând cont de natura prejudiciilor suportate, precum și de suferințele fizice și psihice suportate de reclamanta Domnica Manole, de statutul și poziția socială a acesteia, instanțele de judecată au apreciat că prejudiciului moral în sumă 800 000 de lei, dispus spre încasare, este o sumă întemeiată și reală suferințelor cauzate, care constituie, de altfel, o satisfacție echitabilă.

129. Analizând materialele dosarului în raport cu normele juridice pertinente la caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că

instanțele de judecată ierarhic inferioare, au stabilit corect raportul juridic litigios, au identificat corect normele ce-l guvernează și au stabilit corect natura drepturilor încălcate. Însă, la stabilirea cuantumului sumei ce urmează a fi încasată cu titlu de reparare a prejudiciului moral pentru încălcarea drepturilor reclamantei prin acțiunile ilegale ale autorităților statului, nu s-a ținut cont de jurisprudența constantă națională pe marginea acestei categorii de litigii, precum și de criteriile de determinare a mărimii compensației pentru prejudiciul moral cauzat. Din acest motiv, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, modificând decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond, în sensul diminuării cuantumului prejudiciului moral încasat.

130. În baza materialului probator administrat la dosar, s-a demonstrat cu certitudine că, potrivit ordonanței din 08 iunie 2016, Procurorul General-interimar al Republicii Moldova a dispus începerea urmăririi penale în privința reclamantei Domnica Manole, în acea perioadă – judecător la Curtea de Apel Chișinău, pe faptul pronunțării cu bună-știință a unei hotărâri contrare legii, infracțiune prevăzută de art. 307 alin. (1) din Codul penal, pe motiv că prin hotărârea din 14 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău, emisă de judecătorul Domnica Manole, s-a obligat Comisia Electorală Centrală să adopte o hotărâre cu privire la inițierea referendumului republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova, hotărâre care a fost casată prin decizia din 22 aprilie 2016 a Curții Supreme de Justiție. Or, la judecarea recursului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a constatat că hotărârea adoptată de instanța de fond este ilegală, iar instanța de fond la adoptarea hotărârii și-a depășit competențele atribuite prin lege, interpretând în felul său prevederile Constituției (f.d. 33-36, vol. I).

131. Totodată, la materialele cauzei figurează multiple extrase de pe paginile web, care conțin articolele difuzate de către mass-media din Republica Moldova și cea străină, comunicate ale autorităților publice și organismelor internaționale, rapoarte ale organizațiilor internaționale, toate acestea conținând o descriere a situației personale și de serviciu a reclamantei, în contextul pornirii cauzei penale în privința acesteia (f.d. 43-120, vol. I).

132. Ulterior, prin ordonanța din 04 iulie 2019, acuzatorul de stat a renunțat la învinuirea înaintată Domnicăi Manole, pe motiv că suportul probatoriu acumulat demonstrează elementele de subiect, obiect și latură obiectivă ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 307 alin. (1) din Codul penal, însă nu și latura subiectivă a acțiunilor Domnicăi Manole, adică intenția directă și motivul comiterii infracțiunii.

133. Astfel, prin sentința din 09 august 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, *devenită irevocabilă prin neatacare* la 26 august 2019, Domnica Manole a fost achitată de învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 307 alin. (1) din Codul penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii, urmare a renunțării la învinuire de către acuzatorul de stat (f.d. 121-159, vol. I).

134. În această ordine de idei, Completul de judecată reține că, în perioada 08 iunie 2016 – 09 august 2019, Domnica Manole a fost subiect al cauzei penale

nr. 20169242021, pornită prin ordonanța Procurorului General interimar al Republicii Moldova din 08 iunie 2016, având calitatea de bănuită și învinuită, iar ulterior fiindu-i chiar înaintată învinuirea pe faptul că, activând în funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău, ar fi comis acțiuni care au subminat autoritatea și prestigiul justiției, discreditând înalta funcție de judecător, pronunțând cu bună-știință o hotărâre contrară legii.

135. Respectiv, o perioadă mai mare de trei ani de zile, Domnică Manole i-a fost neîntemeiat și ilegal incriminată comiterea unei infracțiuni din categoria cel mai puțin grave care, potrivit art. 307 alin. (1) din Codul penal, care se pedepsea cu amendă în sumă de la 650 la 1150 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani. Iar, din materialele cauzei rezultă că, în cadrul dosarului penal, Domnica Manole a fost audiată atât de către organul de urmărire penală și procuratură, cât și în cadrul cercetării judecătorești.

136. Dând apreciere caracterului și gravității încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că la baza învinuirii reclamantei a fost pus faptul că aceasta a emis o hotărâre, care ulterior a fost casată de către instanța ierarhic superioară.

137. La capitolul dat se rețin atât dezideratele Curții Constituționale din Hotărârea nr. 12 din 28 martie 2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal (răspunderea penală a judecătorilor), cât și Opinia *Amicus Curiae* a Comisiei de la Veneția, (CDL-AD(2017)002) referitor la răspunderea penală a judecătorilor, adoptată în cadrul celei de-a 110-a sesiuni plenare (Veneția, 10-11 martie 2017).

138. Conform acestora, răspunderea individuală pentru exercitarea funcțiilor judiciare nu trebuie să depindă doar de soluția pronunțată pe această cauză în instanța superioară. Simplul fapt că o hotărâre judecătorească este anulată în instanța superioară nu înseamnă că judecătorul din instanța inferioară a încălcat standardele profesionale sau a încălcat legea (§35 Opinia Comisiei de la Veneția și §76 HCC nr. 12/2017).

139. Curtea Constituțională a notat că simpla interpretare a legii, stabilire a faptelor sau apreciere a probelor de către judecători pentru a soluționa cauzele nu trebuie să genereze răspunderea civilă, penală sau disciplinară, chiar și în caz de neglijență ordinară. Judecătorii trebuie să aibă libertate neîngrădită pentru a soluționa cauzele imparțial, potrivit propriei lor convingeri și interpretări a faptelor, precum și în conformitate cu legea aplicabilă. Răspunderea civilă (sau penală) poate limita discreția unui judecător de a interpreta și de a aplica legea. Prin urmare, răspunderea judecătorilor nu trebuie să se extindă asupra interpretării legale pe care o adoptă în procesul de examinare judiciară. Doar erorile săvârșite în mod intenționat, cu abuzul deliberat sau, fără îndoială, cu neglijență repetată sau gravă ar trebui să se soldeze cu acțiuni disciplinare și sancțiuni, răspundere penală sau răspundere civilă (§68 HCC nr. 12/2017).

140. La fel, în opinia Curții Constituționale, aprecierile judecătorului care au determinat adoptarea unei hotărâri într-o anumită cauză, hotărâre judecătorească care a fost anulată sau modificată, nu pot servi în calitate de temei decisiv pentru sancționarea judecătorului. Aplicarea actelor normative, fiind sarcina primară a instanțelor judecătorești, în cazul în care vine în contradicție cu respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei, devine imputabilă judecătorului doar în consecința exercitării atribuțiilor cu rea-credință sau neglijență la efectuarea actului de justiție (§86 HCC nr. 12/2017).

141. Instituirea la art. 307 din Codul penal a sintagmei „pronunțarea cu bună știință” legiuitorul a stabilit expres că judecătorul poate fi tras la răspundere penală pentru această componentă de infracțiune doar exclusiv în cazul în care este demonstrată intenția acestuia de a pronunța hotărârea, sentința, decizia sau încheierea contrar prevederilor legale. Răspunderea penală a judecătorului în temeiul articolului 307 din Codul penal poate fi compatibilă cu principiul independenței judecătorului doar în urma unei interpretări restrictive și doar în baza unor probe incontestabile, care ar demonstra intenția judecătorului în emiterea actului judecătoresc contrar legii. Judecătorii din cadrul judecătoriilor, curților de apel și Curții Supreme de Justiție pot fi trași la răspundere penală în temeiul art. 307 din Codul penal doar în cazul în care este probată indubitabil, dincolo de orice îndoială rezonabilă, intenția directă în pronunțarea unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii (§§88, 92 și 98 HCC nr. 12/2017).

142. Astfel, ipotezele enunțate supra denotă cu certitudine caracterul abuziv al bănuielii și învinuirii Domnicăi Manole în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 307 alin. (1) din Codul penal, precum și atestă gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată. Or, de la bun început, adică de la emiterea ordonanței din 08 iunie 2016 de începere a urmăririi penale, urma a se cunoaște că pentru a fi bănuită și învinuită de comiterea acestei infracțiuni urmează a fi prezente toate patru elemente ale infracțiunii, inclusiv și latura subiectivă, care la infracțiunea specificată la art. 307 din Codul penal se caracterizează prin intenție directă și motivul comiterii infracțiunii.

143. În această consecvență, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră ca fiind grav faptul că organul de urmărire penală, în decursul a mai mult de trei de ani (08 iunie 2016 – 09 august 2019), nu a constatat lipsa laturii subiective în acțiunile întreprinse de Domnica Manole și că nu a existat nicio componentă de infracțiune.

144. Succesiv, raportând prevederile cadrului normativ pertinent, enunțat la pct. 110-115, la particularitățile de fapt ale speței deduse judecății, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că la cuantificarea despăgubirilor ce urmează fi acordate reclamantei, urmează a fi luate în considerare consecințele produse pe plan social și profesional, imaginea persoanei acesteia și reputația profesională, precum și durata în timp a încălcărilor drepturilor.

145. Așadar, în condițiile speței, un element esențial de reparare a prejudiciului moral este faptul că anumite organizații internaționale au recunoscut caracterul politic al urmăririi penale. În concret, Delegația Uniunii Europene în

Republica Moldova a recunoscut printr-un document că decizia Consiliului Superior al Magistraturii în cazul judecătoarei Domnica Manole nu pare să fie în conformitate cu Legea privind statutul judecătorilor și pare să încalce standardele europene.

146. Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova a remarcat că „... În ceea ce privește decizia Consiliului Superior al Magistraturii de a o demite pe judecătoarea Manole, înțelegem că această hotărâre a fost bazată numai pe avizul oferit de Serviciul de Informații și Securitate și că, în acest sens, judecătoarei Manole i-a fost refuzat accesul la justiție. Această decizie nu pare să fie în concordanță cu Legea privind statutul judecătorilor în ceea ce privește motivele posibile ale concedierii unui judecător. În schimb, pare să încalce standardele europene conform cărora un judecător nu poate fi eliberat din funcție decât dacă există o procedură disciplinară care ar trebui definită cu suficientă claritate. Mai mult. Judecătorul trebuie să aibă toate garanțiile unui proces echitabil, precum și dreptul de a contesta decizia motivată și sancțiunea proporțională. Circumstanțele și modalitatea acestei decizii, la fel ca dosarele penale deschise pe numele judecătoarei Manole, dar și împotriva altor judecători pentru hotărârile luate în cadrul exercitării funcției pot avea consecințe grave asupra independenței sistemului judiciar.”

147. Acest document, în coroborare cu motivul expus în ordonanța procurorului de renunțare a învinuire, dar și temeiul de emitere a sentinței de achitare în privința reclamantei demonstrează că ancheta împotriva acesteia nu a avut un scop strict juridic, ci a fost folosită ca un instrument de intimidare și/sau eliminare din sistemul judiciar, ca o răzbunare pentru hotărârea adoptată de către aceasta prin care a obligat Comisia Electorală Centrală să adopte o hotărâre cu privire la inițierea referendumului republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova.

148. Caracterul politic al dosarului se atestă și prin faptul că dosarul penal a fost inițiat într-un context politic sensibil, ce ține de inițierea referendumului republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova.

149. Totodată, Completul de judecată admite ipoteza că, circumstanțele expuse supra au avut pentru reclamantă un impact psihologic și social, manifestat prin sentimentul de nedreptate și umilință, cauzat de faptul că a fost îndepărtată pe nedrept dintr-o funcție pentru care a muncit ani de zile.

150. Este just că, pentru reclamantă, pornirea urmăririi penale, recunoașterea acesteia în calitate de bănuită, învinuită și inculpată, punerea sub învinuire pe nedrept de comiterea unei infracțiuni a avut un impact profesional și social cu un efect profund, afectându-i nu doar cariera, ci și relațiile personale, iar aceste acțiuni au fost susceptibile să-i producă reclamantei suferințe morale, de natură să lezeze demnitatea și onoarea acesteia. Or, fiind expusă unei mediatizări intense și unei etichetări publice, chiar dacă ulterior a fost achitată, aceasta s-a confruntat cu marginalizare profesională și socială, fiind privită cu suspiciune de către colegi, foști colaboratori ai sistemului judiciar, dar și de societate în general.

151. Ecoul pe care la produs informația din presă au fost de natură să contureze, în opinia publicului cititor, o percepție negativă asupra reputației reclamantei care la data pornirii urmăririi penale deținea funcția de judecător, și să intensifice suferințe morale ce constă în atingerea valorilor ce definesc personalitatea umană și creditul moral. Or, multitudinea articolelor de presă publicate în mod repetat pe parcursul desfășurării procesului penal, au creat o percepție publică nefavorabilă despre personalitatea reclamantei. Iar postările și dezbaterile media și sociale au amplificat efectul negativ al acestor acuzații, afectând credibilitatea și integritatea profesională a reclamantei.

152. Un alt aspect esențial este faptul că, însăși Procuratura a contribuit activ la crearea și menținerea unei imagini publice defavorabile, prin comunicate de presă în care s-a insistat asupra vinovăției reclamantei înainte de o hotărâre definitivă a instanței, fapt ce a afectat principiul prezumției de nevinovăție, garantat de Constituția Republicii Moldova și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

153. Prezența în mediul social și mediatic a comunicatelor procuraturii pe marginea cazului magistratei Domnica Manole, a influențat, la rândul său, opinia publică și a dus la stigmatizarea profesională și personală a reclamantei, creând totodată presiuni asupra instanței, care s-a aflat în fața unei opinii publice deja formate împotriva judecătoarei.

154. Astfel, reclamanta nu doar a fost pusă sub învinuire, dar a fost expusă și unui linșaj mediatic organizat, alimentat inclusiv de autorități, ceea ce a amplificat prejudiciul moral suferit. Aceste sentimente fiind fortificate în timp, deoarece reclamanta a trăit sub o presiune constantă timp de peste trei ani (2016-2019), în așteptarea unui verdict care să-i reabiliteze onoarea.

155. Completul de judecată admite că, impactul psihologic al unei astfel de experiențe este deosebit de grav, mai ales în cazul unei persoane care și-a construit întreaga carieră pe integritate și profesionalism în domeniul justiției, fiind promovată chiar și în funcția de judecător al unei curți de apel.

156. Respectiv, este în afara oricărui dubiu că, imaginea publică a reclamantei, ca judecător al Curții de Apel Chișinău, a fost grav afectată, iar încrederea pe care o avea în sistemul de justiție, putere pe care a servit-o și în cadrul căreia a construit o carieră de succes, a fost profund zdruncinată. În cazul dat, sentimentul de nedreptate, neputință și stigmatizare poate conduce la stări de anxietate, depresie și chiar izolare socială, afectând calitatea vieții și perspectivele profesionale ale reclamantei.

157. Rezumând ipotezele descrise supra și raportându-le criteriilor de referință, dar și principiului general al echității, Completul de judecată ajunge la concluzia că suma de 800 000 de lei, încasată de către prima instanță și menținută de instanța de apel, este una disproporționată în situația juridică analizată.

158. Pe această cale, Completul de judecată notează că susținerile reclamantei, în sensul că acțiunile desfășurate în perioada urmăririi penale i-au lezat drepturile și libertățile fundamentale ale omului și că vătămarea acestor drepturi

rezidă într-un prejudiciu moral, nu pot fi negate, corespund realității și sunt întemeiate. Cu toate acestea, în circumstanțele speței deduse judecătii, acestea nu justifică existența și întinderea unui asemenea prejudiciu moral, precum cel încasat de către instanțele ierarhic inferioare.

159. La acest aspect, Completul de judecată reamintește că prejudiciul moral constă în efectul negativ suferit în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, prin care s-au adus atingere unor drepturi personale nepatrimoniale. Prin urmare, daunele morale pot fi acordate în ipoteza în care se încalcă valorile ocrotite de legea fundamentală privind demnitatea, onorare, și alte valori sociale consacrate.

160. Sub un alt aspect, deși este viabilă susținerea că stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu moral presupune o anumită aproximare, instanța de judecată, la determinarea cuantumului acestuia, trebuie să aibă în vedere criteriile de apreciere, precum ar fi: consecințele negative suferite de cel în cauză pe plan fizic și emoțional, importanța valorilor morale lezate, măsura în care acestea au fost afectate etc.

161. Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este și criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

162. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și în lumina jurisprudenței constante a Curții Europene, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici *venituri nejustificative pentru victimele daunelor*.

163. În continuare, Completul de judecată califică drept pertinente argumentele recurențelor, precum că din materialele cauzei, nu rezultă că în privința reclamantei Domnica Manole, la etapa urmăririi penale, au fost aplicate anumite măsuri procesuale de constrângere privative de libertate, precum și nici nu a fost adoptată o sentință ilegală de condamnare care ar fi generat o privațiune de libertate, or, în lumina art. 11 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 1545/1998, durata aflării nelegitime a persoanei în detenție constituie inter alia un criteriu ce urmează a fi luat în considerare la determinarea cuantumului prejudiciului moral.

164. Totodată, cu referire la gravitatea infracțiunii de comiterea căreia a fost învinuită Domnica Manole, instanța de recurs notează că infracțiunea prevăzută la art. 307 alin. (1) din Codul penal, și anume pronunțarea unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii (în redacția legii penale în vigoare la data intentării urmăririi penale în privința reclamantei – 08 iunie 2016) făcea parte din categoria infracțiunilor mai puțin grave, în acord cu prevederile art. 16 alin. (3) din Codul penal, pentru care legea penală prevedea pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv.

165. În ceea ce ține de caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, Completul de judecată constată că, din materialul probator administrat la dosar,

nu rezultă că în privința Domnicăi Manole ar fi fost comise anumite încălcări procesuale care, în principiu, ar putea justifica acordarea unor despăgubiri mai mari decât în alte situații comparabile, din punct de vedere juridic.

166. Reținând împrejurările de fapt și de drept elucidate *supra*, că, reclamanta a fost trasă la răspundere penală, ținând cont de gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită, și anume, de infracțiune mai puțin gravă, de durata urmăririi penale și examinarea cauzei penale, de la 08.06.2016-09.08.2019, de rezonanța care a avut-o în societate informația despre pornirea urmăririi și examinarea cauzei penale, de suferințele morale cauzate reclamantei ce constă generic în atingerea valorilor ce definesc personalitatea umană și creditul moral, de măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate, de principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres și frustrare cauzate Domnicăi Manole, instanța de recurs conchide că suma de 300 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, constituie un quantum ce ar compensa suferințele avute și poate fi interpretată drept o satisfacție echitabilă reclamantei, totodată fiind corelativă și comparabilă cu practica judiciară a Curții Supreme de Justiție în cazuri similare, în care reclamanții care au înaintat acțiuni în temeiul Legii nr. 1545/1998 dețineau, la fel, funcția de judecător (cauza *Munteanu Dorin vs Ministerul Justiției al Republicii Moldova*, nr. 2ra-85/23 – https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=73951; cauza *Popa Gheorghe vs Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova*, nr. 2ra-1022/19 – https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=51346).

167. În context, instanța de recurs reține că această valoare patrimonială este una suficientă pentru a oferi reclamantei satisfacție morală pentru prejudiciile morale suferite, cu respectarea principiului proporționalității și a justului echilibru între natura valorilor nepatrimoniale lezate și sumele acordate. Or, scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând, a unei satisfacții morale pentru suferințele de același ordin, și nu a unei satisfacții patrimoniale. Prejudiciul moral trebuie să fie compensatoriu, și nu punitiv.

168. Completul de judecată statuează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

169. Completul de judecată reamintește că Articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (*Perez v. Franța [MC]*, nr. 47287/99 din 12 februarie 2004, § 80; *Loupas v. Grecia*, nr. 21268/16 din 20 iunie 2019, § 37; *Capacchione v. Republica Moldova* din 30 noiembrie 2021, § 19).

170. De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene pentru Drepturile Omului, acest articol obligă instanțele să își motiveze deciziile sale. Întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie

analizată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către un reclamant, această obligație presupune, totuși, că o parte la procedura judiciară poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (*Paixão Moreira Sá Fernandes v. Portugalia*, nr. 78108/14 din 25 februarie 2020, § 71 și cauzele citate în aceasta; *Caraman v. Republica Moldova* din 16 februarie 2021, § 23).

171. Ținând cont de considerentele elucidate *supra*, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de a modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, în partea ce ține de cuantumul sumei încasate cu titlu de prejudiciu moral, prin diminuarea sumei de la 800 000 (opt sute mii) lei la suma de 300 000 (trei sute mii) de lei, iar în rest – de a menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

172. În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Modifică decizia din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 08 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Domnica Manole împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată, în partea ce ține de cuantumul sumei încasate cu titlu de prejudiciu moral, prin diminuarea sumei de la 800 000 (opt sute mii) lei la suma de 300 000 (trei sute mii) de lei.

În rest, menține decizia din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 08 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni